

Ieteikumi ekonomēt valsts budžeta līdzekļus, veicot strukturālas izmaiņas un uzlabojumus meža nozares pārvaldē

Meža nozares pārvaldes aparāts laika gaitā ir nepārtraukti audzis, neskatoties uz transportlīdzekļu, sakaru un orgtehnikas straujo progresu.

Pirmās neatkarības laikā bija tikai viena meža nozares pārvaldes institūcija, kas veica visas pārvaldes funkcijas – Zemkopības ministrijas Meža departaments. Tajā, piem. 1938. gadā bija nodarbināti 220 darbinieki, t.sk. ap 50 mežierīkotāji – taksatori (tagad šīs funkcijas veic privātstruktūras). Tātad pārvaldē strādāja 170 ierēdņi un kalpotāji (avots: Latvijas mežu statistika un Mežu departamenta darbība XI gājums Rīga, Meža departamenta izd., 1939. 224lpp.) .

Padomju okupācijas gados toreizējā Mežsaimniecības un mežrūpniecības ministrijā bija nodarbināti tikai 111 darbinieki (avots: Latvijas mežsaimniecības un mežrūpniecības 30 gadi. Rīga, Mežizstrādes ražošanas sabiedrība "Latvijas meži", 1995, 168 lpp.). Ja no šī darbinieku skaita atrēķina tos, kas bija nodarbināti nodaļās, kuru funkcijas mūsdienās izpilda privātās firmas (mežizstrādi; mašīnu u. c. materiālo resursu sagādi un remontus; celtniecību saimnieciskā kārtā, nevis uzticot to kontraktoriem; pirmējo kokapstrādi u.c.), tad tolaik ierēdņu skaits centrālajā meža nozares pārvaldē nepārsniedza 60-65.

Pēc neatkarības atjaunošanas nodibinātajā Meža ministrijā, piem. 1991. gadā strādāja tikai ap 30 cilvēku. Kopš tiem laikiem meža nozares centrālās pārvaldes institūcijas „optimizācijas” un vairākkārtēju reorganizāciju rezultātā ir nenormāli uzblīdušas, notiek funkciju dublēšanās un daudzu normatīvu aktu radīšana, kurus zemākie ešeloni nespēj pat izlasīt, kur nu vēl izpildīt.

Mūsdienās meža nozares centrālajā pārvaldē darbojas trīs galvenās institūcijas:

* Zemkopības ministrijā (ZM) ir divi ar meža nozares virsvadību saistīti departamenti (vai nepietiktu viens?), kuru pamatuzdevums ir izstrādāt meža politiku (tā jau izstrādāta un akceptēta MK 1998. gada 28. aprīlī) un visus normatīvos aktus (arī tie ir izstrādāti un prasa nelielus papildinājumus un uzlabojumus).

*ZM pārraudzībā strādā Valsts meža dienests (VMD), kura galvenais uzdevums ir kontrolēt normatīvo aktu ievērošanu visu īpašnieku mežos, uzturēt Mežu valsts reģistru un sniegt atbalstu privāto mežu īpašniekiem. u.c. Dienesta centrālajā aparātā ir ap 70-80 cilvēku.

* VMD ietvaros pirms pāris gadiem radīts Konsultāciju pakalpojumu centrs (KPC), kura centrālajā aparātā ir ap 20 darbinieku, viņu uzdevums ir vadīt un koordinēt rajonos izvietoto KPC pārstāvju darbu.

*Valsts mežu apsaimniekošana i kopš 200. gada organizēta a/s „Latvijas Valsts meži”, kuras centrālais aparāts ar katru gadu palielinās un palielinās, algas strauji pieaug, tiek izveidotas arvien jaunas struktūrvienības. Līdzās struktūrvienībām „Mežs” un „Apaļkoku piegāde” radušās „Sēklas un stādi”; „Infrastruktūra”; „Nekustāmie īpašumi” un „Rekreācija” ar atbilstoši personālu reģionos.

Būtu jāpiemin arī SIA „Rīgas Meži”, kura apsaimnieko Rīgas pilsētai piederošos mežus. Bez tādas struktūras iepriekšējos periodos iztika.

Šo dažādo institūciju izveides rezultātā meža nozares pārvaldes visu institūciju centrālajos aparātos darbinieku skaits ir ap 320, tātad, salīdzinot ar 1938. g. pieaudzis divkārtīgi, bet salīdzinot ar 1986. gadu - vismaz četrkārtīgi!!!!

Kādi būtu ieteikumi pārvaldes sistēmas strukturālai vienkāršošanai:

- ZM atstājams viens meža departaments;
- VMD pārveidojams par mazskaitlisku mežu inspekcijas departamentu Vides ministrijas sastāvā (nav loģiski, ka normatīvo, valsts mežu apsaimniekošanas un kontroles funkcijas veic ZM pārziņā (pārraudzībā) esošās iestādes). Reģionālās VMD struktūras (virsmežniecības) būtu pievienojamas reģionālajām vides pārvaldēm, kā pārvalžu apakšnodaļas. Mežniecību un mežsargu (meža inspektoru) iecirkņu platības, domājams, nav vairs samazināmas.
- KPC ir privatizējams un tā sniegtie pakalpojumi ir jāapmaksā mežu īpašniekiem, tāpat kā pēdējie tos apmaksā privātfirmām, kuras tāpat kā KPC sniedz attiecīgās pakalpojumus un konsultācijas. Vai tad valsts samaksā īpašniekam par citiem pakalpojumiem, piem. tehnikas remontu u.tml. Ja nu valsts ir tik dāsna, ka grib šos pakalpojumus apmaksāt no budžeta, tad KPC pievienojams Lauku atbalsta dienestam.;
- Nopietni pārdomājams jautājums par a/s LVM centrālās pārvaldes un reģionālo struktūru vienkāršošanu.

Vajadzētu salīdzināt meža nozares pārvaldē nodarbināto cilvēku skaitu uz 10000 ha meža zemju dažādās valstīs un tad atklāsies, ka mums šis rādītājs ir visai augsts.

Būtu jāveic meža nozares pārvaldes sistēmas neatkarīgu ekspertīzi, lai izstrādātu rekomendācijas tās vienkāršošanai, tādējādi ietaupot ievērojamus valsts, resp., nodokļu maksātāju līdzekļus. Domājams, ka mūsdienu spiedīgajos ekonomiskajos apstākļos būtu likvidējams vai krasi

samazināms t.s. „Meža attīstības fonds”, kura līdzekļi tiek izlietoti visai apšaubāmu pasākumu finansēšanai, kuri, it bieži, nekādi nesekmē meža nozares attīstību.

Šos ieteikumus izstrādāja ilgstoši meža nozarē strādājošu speciālisti, kuri nav vienaldzīgi pret Latvijas valsts grimšanu nabadzībā.

2009. 05. 20.